

Uakseptabel dommerholdning

Av professor dr. juris Carl August Fleischer

I debatten omkring Hadelandssaken er det dukket opp enkelte synsmåter som forbauser. Jeg sikter særlig til høyesterettsdommer Trygve Leivestad, som nærmest vil frabe seg en nærgående diskusjon omkring domstolenes avgjørelser. Til det må man kort og enkelt kunne si: Enten tåler våre domstoler dagens lys, eller de gjør det ikke. I det første tilfelle kan de leve med kritikken. I det annet er åpen diskusjon absolutt nødvendig. Leivestads ønske om beskyttelse mot kritikk er ikke — som han selv synes å tro — noe vern om rettssikkerheten.

Verre blir det når Leivestad i Aftenposten 23/2 følger opp med å irettesette sin motpart høyesterettsadvokat Wiesener på følgende måte:

«At fornuftig tvil kommer tiltalte til gode, ligger i budet om en samvittighetsfull prøvelse. Ugjendrivelig bevis er Wieseners ord, ikke lovens.»

Hva slags argumentasjon er dette — fra en høyesterettsdommer?

Det er elementært at prinsippet om at tvilen går i tiltaltes favør, ikke har stått i loven. Prinsippet om at all fornuftig tvil skal gå i tiltaltes favør er fastsatt i lang tids sedvanerett. At det ikke er «lovens ord», har derfor intet med saken å gjøre.

Det er også oppsiktsvekkende når høyesterettsdommer Leivestad argumenterer med at beskyttelsen av tiltalte mot å bli dømt i et tvilsomt tilfelle, «ligger i budet om en samvittighetsfull prøvelse». Også dette er uriktig. At det skal skje samvittighetsfull prøving av bevisene i en sak, sier intet om bevisbyrden. Det sier intet om hvor sterke bevis som må til i en straffesak, eller i det hele hva dommeren skal gjøre når han er i tvil.

Skal tvilen gå i tiltaltes favør?

Eller skal tiltalte dømmes på tross av at dommeren er i tvil om hans skyld? I så fall må vi statistisk regne med at et visst antall uskyldige blir sittende i fengsel — som en omkostning til

fordel for statsapparatets opprettholdelse og effektivitet.

Dette må ikke forstås som støtte til Wiesener i hans syn på Hadelandssaken. Den ønsker jeg ikke å uttale meg om. Det vi står overfor her, er noe mer vidtrekkende og alvorlig:

En erfaren og fremtredende dommer oppfatter de tiltaltes viktigste rettssikkerhetsgaranti slik at denne reduseres til ordinær fri bevisbedømmelse og samvittighetsfull prøving. Dette viser ikke bare en faglig feil. Det gjelder også et moralsk spørsmål. At all tvil skal gå i tiltaltes favør, er et fundamentalt rettssikkerhetsprinsipp. Det skiller vår vestlige rettsstat fra en del regimer vi ikke ønsker å sammenligne oss med.

Prinsippet om at all fornuftig tvil skal gå i tiltaltes favør, er fastsatt i lang tids sedvanerett, påpeker professor Carl August Fleischer.